

'My language is rich; your language is not rich'

A principis d'aquest segle, quan viatjar era una de les poques coses serioses que es podia fer en aquest món, i no com ara que qualsevol viatja sense pensar-s'ho dues vegades, un anglès culte amb intencions de visitar Polònia, i amb inquietuds respecte a la manera com es faria entendre, podia acudir a la *Guia de Polònia* de Baedaker, edició de 1911, on el tranquil·litzaria el següent consell: "La paraula més important del polonès, com de qualsevol altra llengua és 'Angeliski'". "Angeliski", 'sóc anglès', ho vol dir tot. Armat amb aquesta paraula, o l'equivalent corresponent, com l'heroi d'una rondalla amb l'"Obre, bitzoc" o l'"abracadabra" de torn, l'anglès anava pel món immunitzat contra el perill d'haver d'aprendre les llengües dels éssers estranys amb què es topava.

Amb aquest procediment, l'anglès s'ha convertit en la segona llengua més parlada del món, en primera llengua per a 431.000.000 de persones, en segona o tercera llengua per a més de 700.000.000. És considerada la llengua més rica, amb diccionaris que recullen fins a sis-cents mil entrades, fet que potser resulta descoratjador per a tots aquells que l'han convertit en la primera llengua més estudiada del món. I a més de seixanta països és llengua oficial, cooficial, o hi té un estatus especial. Agradi o no agradi, l'anglès té tots els números per ser la *lingua franca* de principis del segle XXI.

Actualment, l'anglès ha assolit una condició única en la història de les llengües: la proporció d'usuaris per als quals és llengua

materna és cada vegada més reduïda en comparació amb els que l'empren per comunicar-se en els àmbits acadèmics, aeronàutic, comercial, diplomàtic, esportiu, marítim, o a nivell interètnic (cas de l'Àfrica), jurídic-administratiu i parlamentari (cas de l'Índia), etc. Més d'un 60% dels científics del món publiquen en anglès; un 70% de la correspondència que s'envia arreu està escrita en anglès; i un 80% de la informació que s'emmagatzema i s'intercanvia electrònicament és en anglès.

Una conseqüència d'aquesta situació és que l'anglès ha arribat a ser un instrument, una eina, de domini públic que ja no se sent, malgrat els orígens històrics, geogràfics i polítics, com a patrimoni cultural de ningú, o que se sent com a patrimoni funcional de tothom. La tendència és tan forta que alguns lingüistes preveuen que d'aquí a cent anys els parlants nadius potser hauran de ser bilingües en la pròpia llengua, que una varietat domèstica de l'anglès coexistirà amb una varietat internacional. Al contrari del que passa amb altres llengües d'altres imperis pretèrits, ningú no defensa l'ús de l'anglès perquè li té "un respeto y un cariño muy grande para defender sus raíces"; ningú no pretén eliminar els usos legítims i normals d'altres llengües menys esteses o menys prestigioses imposant l'anglès pertot i per a tot. Per això, ningú no s'ha de posar en guàrdia contra l'anglès, perquè pertany a un nivell funcional, supranacional, més enllà d'apassionaments i menyspreus.

Aprendre l'anglès i fer-ne ús per a la comunicació internacional no posarà en perill de mort la llengua pròpia, que no s'ha d'abandonar mai per a la comunicació intranacional.

Ara bé, resulta com a mínim preocupant comprovar a la premsa com aquells que escriuen articles o cartes al director per lamentar-se de "los inconvenientes y problemas que le pueden reportar al forastero un eventual monolingüismo visceral y mal digerido", per protestar pels greuges causats pel fet de "basar la promoció de una lengua [...] en la agresión a otra lengua", o per advertir contra les conseqüències nefastes de "la imposición, la obligatoriedad de estudiar un idioma peculiar [que] puede acabar con los sinceros propósitos de quienes [...] se acercan a su estudio", mai no apliquen les lamentacions, les protestes i les advertències a la llengua que ells defensen. El monolingüisme en qualsevol llengua sempre és lamentable; l'agressió contra una llengua, una persona o un poble és denunciabile a instàncies jurídiques; i la imposició, sigui de la llengua que sigui, és natural que provoqui rebuig.

L'actitud dels que no volen reconèixer això s'encapsula en aquell *A mí, el idioma que no me lo toquen* de José Antonio Gabriel y Galán, que expressa un desafiament, ara sí visceral, llançat contra altres llengües que ells sí que es permeten de tocar, i tocar de mort, si pot ser. Una actitud molt més cívica i democràtica és la que adopta el Ministeri d'Educació d'Holanda, que acaba d'atorgar als centres d'ensenyament de tots els nivells del sistema educatiu plena llibertat per impartir totes o qualsevol de les assignatures en la llengua que vulguin. Se suposa que l'elecció de les llengües s'autoregularà per les lleis de l'oferta i la demanda. Es preveu que la majoria triarà l'anglès, però no tem ningú que la decisió afecti la integritat del neerlandès.

Recordem que el neerlandès també ha estat la llengua d'un imperi i que, a part d'Europa, encara es parla a Sud-amèrica, a les Antilles i a Indonèsia. També es parla una versió del neerlandès, l'afrikaans, a Sud-àfrica, i la paraula *apartheid* es neerlandesa. Però, potser pels efectes d'una mala consciència històrica, per distanciar-se del règim racista i antidemocràtic instaurat –encara– a l'antiga colònia, els holandesos s'estimen més comunicar amb els bòers en anglès. Són conscients, i voldria que els lectors d'aquestes línies també ho tinguessin clar, que el mitjà és part del missatge.

Cathy Sweeney

Consideracions sobre una matança anunciada

Europa –i la CNN– es preparen per a un nou espectacle àudio-visual. Tots aquells conscienciats ciutadans de la CEE que vulguin descobrir les essències d'un conflicte armat a una de les zones més muntanyoses del continent podran fer-ho. Tot s'ha de dir, però; no tindran potser la qualitat d'imatge necessària perquè es converteixi en una saga televisiva. La guerra que tots plegats podem anar contemplant és porca –no hi ha millor definició– en el sentit medieval del terme. Tothom qui calgui serà esquarterat, trinxat i llançat a les múltiples fosses comunes que ofereix la geografia bosniana. I els periodistes, que ja arrosseguen una vintena de morts de la guerra anterior –Croàcia, que sense un Vukovar setmanal ja no resulta gaire interessant– tindran, com sempre, un lloc preferent en aquesta llista. En un país on ja només queden els homes per a defensar les cases i tothom cantusseja la marxa fúnebre, els heroics reporters no importen gens ni mica. La guerra de propaganda –que garanteix, per interès governamental, la seguretat de la professió– aquí seria ridícula: no hi ha govern bosnià per a fer anar aquesta maquinària informativa d'intoxicació, no hi ha rereguarda on elaborar anàlisis estratègiques, no hi ha garanties per a ningú. Ningú, i menys els periodistes, no té cap importància, sobretot quan el món sencer –de Claudio Magris a Helmut Kohl– ja ha establert que el futur d'aquest territori anomenat Bòsnia-Hercegovina consisteix a esdevenir un nou Líban. El Líban europeu. Sembla tan cert que aquesta desviació geopolítica és del tot inevitable que almenys nosaltres, eslaus i europeus, analistes i alts funcionaris internacionals, ens podrem estalviar de mirar als ulls dels culpables d'aquest conflicte anunciat. Perquè ¿n'hi deu haver, oi, de culpables?

Ben cert que, segurament, per als milers de refugiats que travessen el riu Drava fugint de la guerra i naufraguen a Eslovènia o a Croàcia, la pregunta, les solucions hipotètiques d'aquest país impossible només poden resumir-se en una sola frase: el pitjor sempre ha de venir encara. El pitjor, que ja s'acosta, no té cara de genet apocalíptic, no espanta prou el món sencer. Es allò que sa-

ben prou bé els culpables d'aquesta guerra. La sang de Sarajevo no serà el col·lapse d'Europa. Potser sí que els mites arrelats en el passat han estat ben dosificats per l'hàbil president –¿president encara?– de Bòsnia-Hercegovina, Alia Izagovevic. Però no hi haurà cap arxiduc que visiti la ciutat, ni cap president de govern disposat a convertir-se en blanc preferent del franc-tirador professional. A penes un Cyrus Vance de torn, el clàssic polític fracassat –que governava colze a colze amb un empresari de caquets anomenat Jimmy Carter– a qui no queda altra missió que mantenir la flama de l'idealisme americà, l'únic que per ingenu sembla realment creïble. Bòsnia-Hercegovina encara el futur amb optimisme suïcida. Els culpables no s'estan de res. Poseu-hi un exèrcit que s'anomenava nacional i que ha acabat per esdevenir ètnicament serbi, poseu-hi el govern de la república de Sèrbia que ha fet del mit·lenarisme grandiloqüent una estratègia de supervivència. Poseu-hi el bloc de poder euroamericà que, optant sempre pel mal menor –la confederació, el manteniment de les fronteres internacionals, els acords de Brioni–, ha donat carta de legitimitat a l'actuació del lobby serbo-iugoslau. Poseu-hi que el sentit de la seva existència com a poder i com a col·lectiu perilla –aquest cop ja massa– si Bòsnia-Hercegovina opta per la independència. Podeu posar-hi també altres culpables. Croats i musulmans, el passat convertit en material de pornografia nihilista, el terror i els seus manipuladors. Però abans que la tragèdia d'aquest territori sigui ja massa habitual, els espectadors d'aquest estrany conflicte –¿ancestral?, ¿tribal?, ¿fanàtic?– farien bé de recordar que, en aquesta guerra de bàndols, els uns parlaven en nom dels ciutadans, de la llibertat i dels drets civils; els altres –pocs però suficients– ban après molt ràpid que Sèrbia arriba allà on arriben els serbis. Ni que sigui a costa dels mateixos serbis. La *vendetta* sèrbia vindrà després de Bòsnia. Llavors, l'espectador haurà apagat el televisor. Tip, i potser trist.

Françoise Lagarce